

«Porto el llaç groc perquè és injust que hagin posat tanta gent a la presó. I és més injust encara quan hi ha hagut actes vandàlics i ens van dir que no s'empresonava ningú perquè eren pares de família. Doncs, també són pares de família els que hi ha ara a la presó»

ENTREVISTA. Sor Pilar Lumbreras, abadesa del convent de monges caputxines del carrer de Talamanca. Llicenciada en Dret, de jove va exercir d'advocada a Barcelona. Les caputxines, que han rebut el premi Oleguer Bisbal 2018, han viscut durant dècades del seu treball com a fabricants d'hàsties, de les imatges de la Mare de Déu de Montserrat i de la distribució del material de catequesi del Secretariat Interdiocesà de Catequesi de Catalunya. Ara les germanes defensen el seu patrimoni enfront dels interessos del bisbe de Vic i Roma, ja que el volen deixar a la ciutat que fa 380 anys les acull.

Foto: Francesc Rubí

- Quan va arribar a finals del 1975, com va trobar la ciutat?

- La ciutat ha canviat en moltes coses. Per exemple, el barri Vell era més tranquil abans que ara. Hi havia gent gran i un comerç força variat. Però, va venir una temporada dolenta quan la droga es va instal·lar plenament al barri. Hi havia violència i costava conviure. Nosaltres vam patir dos robatoris, però no agressions ni maltractes. Ara, superats els okupes, hi ha molta tranquil·litat, però és cert que encara hi ha cases tancades, les botigues pràcticament han desaparegut, tot i que un bon tros l'ocupem nosaltres amb 4500 metres quadrats, 1.800 d'edificats. És cert que hi ha marroquins, però no fan soroll. En estar tant a la punta, tocant gairebé a l'Alfons XII, estem força tranquil·les. En general, a la ciutat s'han remodelat molts carrers i les zones de vianants van molt bé per a la gent gran que poden sortir a passejar més segurs.

- Coneix el caputxí manresà de la gran barba?

- I tant. Qui no coneix fra Valentí Serra! L'últim dia que el vaig veure, no fa gaire, em va portar la invitació de la presentació del seu darrer llibre, "El huerto medicinal. Sabiduría capuchina de la A a la Z", que va presentar el 26 de maig a l'església del nostre convent. A més d'escriure la història de l'orde, ha fet una gran feina organitzant l'Arxiu de la comunitat a Barcelona i ara acaba d'obrir el servei missioner, amb molta documentació sobre les tribus de l'Amazones. Des de fa uns anys també s'ha especialitzat en les plantes medicinals, com a bon fill de pagès de Santa Clara.

- Quin és el vostre dia a dia en la comunitat?

- Ens aixequem als volts de la set. Fem una hora de pregària, després resem laudes (el res

litúrgic que marquen les hores) i l'eucaristia. Ara ja no treballem en les hòsties, però sempre hi ha feines per fer a casa: la sagristana es cuida de les coses de l'església, un altre germana va a comprar i fer diligències oficials o mèdiques, i les altres atensem la gent que ve, fins a la una del migdia. Resem la sexta i anem a dinar. Fem una estona de repòs fins a les quatre, que tornem a obrir les portes per reprendre l'atenció als visitants, o tenim algunes trobades, xerrades i conferències, fins a les set en què resem vespres, fem una altra hora de pregària i cap a sopar. Després, es fa silenci, però cadascuna fa el que li sembla: anar a dormir d'hora, quedar-se a llegir o mirar les notícies de la televisió, ja que ens agrada estar al dia del que passa pel món. Els dissabtes al matí, tenim tres grups de catequesi amb la parròquia de l'Esperança de la barriada Mion. El diumenge després de l'eucaristia de tres quarts de nou, tenim temps lliure, tot i que hem d'atendre al fet domèstic de cada dia.

- Per què porta el llaç groc?

- Perquè penso que és injust que hagin posat gent a la presó. I és més injust encara quan hi ha hagut actes vandàlics, i ens van dir que no s'empresonava ningú perquè eren pares de família. Doncs, també són pares de família els que hi ha ara a la presó. Considero que no han fet cap delictes com per estar empresonats preventivament. És totalment injust.

Residència per a gent gran

- La primera cessió del convent a la ciutat és del 31 de gener del 2014?

- Si. En aquell moment encara hi havia força monges manresanes al convent, amb qui compartíem el seu criteri de feia anys, que la casa que ens acull quedés per al bé de la ciutat. Ara, quan vàiem clarament que el nostre convent desapareix, ens vam posar en contacte amb la Fundació Sociosanitària de Manresa, que ara és Sant Andreu Salut, perquè, a canvi que ens poguessin cuidar, es creés una residència per a gent gran que necessiti assistència i estigui ben atesa. De seguida ens van dir que si i ho vam posar en marxa, amb contractes provisionals. La germana Teresa Caballero -que aleshores era l'abadessa- i el director de l'hospital, Manel Valls, van anar a Roma on els va atendre monsenyor Rodríguez Carballo, encarregat de les qüestions de vida religiosa. Van quedar que la proposta es podia tirar endavant, però, el bisbe s'havia avançat amb un comunicat a Roma dient que no hi estava d'acord. Va dir-nos que ell es feia càrrec de tot, en tenir el nomenament de Roma. Així, tot i que al 2015 se'ns havia instal·lat al convent un servei d'atenció domiciliària, el bisbe de Vic ens el va treure per retornar-lo a l'hospital de Sant Andreu i tan sols va deixar les dues hores que jo tenia concedides per incapacitat.

- Com reaccioneu davant la situació?

- Intentant recuperar el que ja havíem obtingut. Des d'aquell moment, hem estat lluitant pràcticament fins ara, que sembla que les coses es comencen a aclarir. L'advocat de l'orde, Fernando Muñoz, va haver d'anar tres vegades a Roma per negociar la fi del conflicte.

- Si el bisbe us retira l'assistència, ha de donar solucions. Ho va fer?

- No, però no per culpa d'ell, ja que no vam acceptar el que ens proposava. Li vam demanar que restituís l'assistència que teníem, però no li va semblar bé i no ens va convèncer el que ens oferia com a assistència per manca de professionalitat i coneixements, que si que té el personal de Sant Andreu.

- El 12 de desembre del 2016 Roma anul·la definitivament l'acord i expulsa la Fundació del convent?

- Si, però a partir d'aquí es comença a reconduir, tot i que el bisbe agafa l'autoritat, ja que és nomenat superior major del convent. Per la nostra part treballem en la recuperació dels nostres objectius.

El bisbe contraataca

- El bisbe us va voler treure la màquina de fabricar les hòsties?

- Fa aproximadament un any i mig ens va visitar i ens va dir que la volia donar a un altre convent de fora de Manresa. La nostra presidenta, per votació de les monges de la comunitat, ara està a Saragossa com a superiora d'un convent de caputxines i ens va dir que no. El bisbe ens va treure el personal que hi treballava (un matrimoni), ja que últimament nosaltres ja no ho podíem fer tot, en tractar-se d'una feina bastant pesada i que requereix molta dedicació. Teníem la maquinària parada des de fa més d'un any. Actualment vivim de les pensions estatals i d'alguna ajuda externa.

- Donava cèntims?

- I tant. La base de l'economia de la casa, des del naixement de la comunitat, ha estat la fabricació de les hòsties, inicialment per a les parròquies locals, però més endavant repartíem arreu de l'estat espanyol. Últimament, en fer-nos grans vam anar reduint la producció. Algunes temporades vam reforçar l'economia amb el Secretariat de Catequesi, la realització d'imatges de la Mare de Deu de Montserrat i algunes qüestions esporàdiques.

- La qüestió de fons del conflicte són interessos econòmics?

- Desgraciadament en aquest món el 99% de les coses funcionen per interessos. Segurament si haguéssim fet una venda no hi hauria posat tants problemes o bé ho hauria acceptat de més bona gana. Ell tenia la idea que, si desapareixia la comunitat, la casa passava al bisbat, però amb les nostres constitucions a la mà, li vam ensenyar que si nosaltres desapareixem, passa a l'orde de les caputxines.

Foto: Francesc Rubí

L'abadessa recupera poder

«El document del Vaticà "Cor orans", dona a les abadesses més autoritat per fer gestions i prendre decisions que fins ara no podíem, sense que intervingués el bisbat o la Santa Seu».

- El 23 de gener del 2018, Roma restableix l'abadessa com a màxima autoritat. Què hi diu el bisbe?

- No diu res. El vaig telefonar per dir-li que havia rebut el document de Roma i em va contestar que ja ho sabia. Li vaig dir que li donava les gràcies per la part que li correspongués en aquest reconeixement. Textualment, em va dir: "Gràcies, però jo he fet molt poca cosa". Quedava ben clar que ell no s'havia mogut gens, a diferència de l'advocat Fernando Muñoz, que és qui va solucionar les coses.

- Tot i així, l'orde encara diu que només admet fins religiosos?

- A partir del dia 15 de maig aquesta interpretació també ha canviat bastant, en sortir publicat un document del Vaticà, "Cor orans", dedicat a les monges de vida contemplativa, que obre finestres a coses que fins ara no s'havien previst o s'havien entès d'una altra manera. La veritat és que aquest Papa està posant les coses bastant al dia, tot i que no el deixen, perquè encara les hi posaria més. Des de Pius XII, que va fer un document parlant de les monges de clausura, fins ara no se n'havia tornat a parlar. El papa Francesc dona una sèrie de normes per la vida contemplativa de cara a actualitzar les situacions, d'acord amb els moments que estem vivint. Atorga més autoritat i personalitat a les abadesses i ens permet fer més gestions i prendre

decisions que fins ara no podíem fer sense que intervingués el bisbat o la Santa Seu.

- Quan es diu que sou monges de clausura pontifícia, vol dir que depeneu directament del Sant Pare?

- Si, és un decret pontifici, però amb el nou document hi ha algunes modificacions, en la manera de portar-ho a terme. Hi havia un moment en què tots els convents eren propietat de la Santa Seu. Va arribar l'abús i no es van fer càrrec de totes les reparacions. Es va decidir que cadascú sigui amo de casa seva i se la cuidi. Ara queda clar que moltes decisions les pot prendre l'abadessa directament. Per exemple, abans si una monja volia sortir perquè el seu pare estava malalt, per visitar-lo o fer-li companyia, el permís havia d'arribar a través del bisbat. Ara l'abadessa pot atorgar fins a un any de sortida i si el problema és més greu, d'acord amb la presidenta, fins a dos anys.

- Comentaristes a la publicació "Germinans Germinabit", donaven la raó al bisbe Romà Casanova en el conflicte. Com ho veieu?

- No ho he vist, però ens han arribat moltes crítiques per internet. Malgrat el que la gent es pensa, no estem tant lluny de la societat com sembla. Som filles del nostre temps, dels seus conflictes i en la manera de fer d'avui dia. Crec que hi ha dos vessants: gent que realment està de part del bisbe, faci el que faci, i després hi ha un sector que desconeix el fil de tota la problemàtica arran d'aquest conflicte. No estem contra el bisbe, sinó en desacord.

- Quin paper ha jugat l'alcalde Valentí Junyent en aquest afer?

- En un primer moment no gaire bo. Sembla que estava mal informat. Tot i ser el president del Patronat de Sant Andreu, inicialment no estava d'acord amb l'operació que volíem fer. No li dono la culpa perquè després s'ha posat del nostre costat. També va tenir les seves desavinences amb el bisbe, que no cau bé a gairebé ningú. Ara doncs, l'alcalde està al nostre costat per al que necessitem i ha manifestat clarament el suport a l'operació.

Moviment Cristià Comunitari

- Qui forma part del Moviment Cristià Comunitari, que sempre ha estat a favor vostre?

- Un grup de persones adultes (de mitjana edat en amunt) que vindria a ser l'herència que va deixar mossèn Junyent, dels cursets de cristiandat o de teologia. Molts d'ells tenen relació amb el mossèn de la barriada Mion, Joan Aurich, també responsable de la Residència Sacerdotal. Ells, conjuntament amb d'altra gent de Manresa, van crear la Plataforma 379 -pels anys que portava el convent a la ciutat- que dona suport i sosté la nostra causa, alhora que han fet conèixer la problemàtica i han fer aflorar el nom del convent a la ciutat. S'hi han llegit poesies i també s'han organitzat concerts, conferències i xerrades.

- Com valora el paper de la dona dins l'Església?

- Ara comença a haver-hi intents perquè la dona tingui una mica més de relleu. Recordem que durant la consagració de la Sagrada Família pel papa Benet XVI hi va haver moltes crítiques perquè les persones que van sortir a netejar l'altar eren monges. És l'únic paper que ens han pogut donar? La veritat és que les dones dins l'Església fan molta feina, però tenen molt poc reconeixement. Sembla, per les encíclics, que aquest Sant Pare vol que tinguin una mica més de protagonisme. No hi ha res en ferm, però s'ha parlat de recuperar el diaconat femení, que seria bo per a l'Església.

Història i claustre

- Quin és el paper de la mare Serafina, al convent?

- La mare Serafina va néixer en aquesta casa, quan era un molí d'oli de la casa Trull. Volia ser monja, però no tenia diners. Va anar a treballar a Barcelona, però no va poder reunir-ne suficients. Als 32 anys, els seus pares la van casar amb un noi amb el qual el matrimoni li va anar malament. Quan es va quedar viuda, amb ajuda de la dona del rei Felip IV, Margarida, va poder fundar l'orde, perquè hi poguessin entrar les noies sense dot. Eren més pobres, però va significar la fundació de les clarisses. Va ser una reforma que va tenir el suport dels frares caputxins, i per això van ser clarisses caputxines.

- Qui va fundar la comunitat de Manresa?

- La mare Serafina en tenia la voluntat, però no va poder. Ja va tenir problemes amb el bisbe de l'època i quan va morir es va poder tirar endavant la fundació amb la germana Francesca Rossell de Barcelona i primera abadessa, així com les també catalanes Verònica Ferrer, Coleta Casas, Eulàlia Barba i Victòria Pujol, el 13 de desembre de 1638.

- Quines situacions de risc ha viscut el convent al llarg de 380 anys?

- A part d'alguns altres incidents, el convent s'ha fet i refet tres vegades. Va ser destruït el 1811 durant la Guerra del Francès, el 1909 durant la Setmana Tràgica i durant la Guerra Civil de 1936-39, en què va ser enderrocat l'octubre de 1936.

- Què hi va passar durant la Guerra del Francès?

- Les germanes van haver de cercar refugi diverses vegades i van marxar cap a casa seva des de Fonollosa a Solsona. El 1811, les tropes franceses el van derruir en gran part, com tres quartes parts de les cases de la ciutat.

- D'altres vicissituds durant el segle XIX van ser la pesta o la revolució de setembre del 1868?

- Al segle XIX, una epidèmia de pesta va fer que diversos nois de la Casa Caritat de Barcelona fossin traslladats a Manresa, asilats. Hi van fer diverses destrosses i es va haver de refer part del convent. Durant la Gloriosa de setembre de 1868 les monges van patir el decret d'exclaustració, de manera que el 9 de febrer de 1869, per ordre de l'alcalde de Manresa van ser traslladades al Col·legi de l'Ensenyança on van estar fins al seu retorn, el juliol de 1872.

- Una altre fet va ser l'incendi el 29 de juliol de 1909, durant la Setmana Tràgica?

- Efectivament. Els esdeveniments de Barcelona es contagien a Manresa i el nostre monestir és incendiat i les bigues i reixes de fusta són cremades pel foc. Les monges van cercar refugi en cases particulars. No van poder tornar fins al juliol del 1911.

- El 1936 s'ensorra l'edifici per fer-hi un mercat?

- El 23 de juliol de 1936, l'edifici és confiscat per l'alcaldia i les caputxines van fugir i es van dispersar entre familiars i coneguts. L'octubre del 1936 comencen els treballs d'enderrocament de les esglésies i el convent també es derrueix totalment, però el mercat projectat no es va arribar a fer. El 1954, acabades les obres del monestir reconstruït, es van recuperar 32 capitells del claustre, que a nosaltres sempre ens han dit que provenien d'un convent de monges de clausura. Tota una ala es va refer de nou, amb còpies fidels dels capitells desapareguts.

El perfil

Foto: Francesc Rubí

Sor Pilar Lumbreras Teixidó va néixer a Barcelona el 5 de juny de 1943. La mare, Dolors, era de Barcelona, i havia estudiat magisteri, però no va exercir perquè es va casar molt jove i li va tocar fer de mestressa de casa. Era la més gran de cinc germans. El seu pare, Andreu, provenia de Granada i regentava una agència de transports també a Barcelona. Comença els estudis al col·legi de les Teresianes de Barcelona, d'on va passar a l'institut Montserrat i a la Universitat de Barcelona, on va estudiar a la Facultat de Dret i es va llicenciar amb 23 anys. Va exercir durant una dècada en una assessoria jurídica barcelonina ja desapareguda, com a advocada de dret laboral i tant havia defensat obrers com empresaris, de manera que «em trobava amb empresaris que tant si com no volien tenir raó i treballadors igual: tenia els seus inconvenients i costava posar-los a lloc». Confessa que havia sortit amb nois com tothom, però als 34 anys va decidir ser monja. S'havia format en el si d'una família religiosa i es va adonar que la idealització de la professió no era real, «ja que no és tan fàcil actuar sempre amb justícia», de manera que va decidir canviar el xip i dedicar-se de ple a un altre tipus de vida. Va venir a Manresa poc després de la mort del dictador Franco. Tenia molta relació amb els Caputxins de Barcelona, a través del seu germà. Li van explicar que el convent de Manresa era d'un tarannà obert i que hi encaixaria bé: «Va ser així i ja no vaig canviar de convent, perquè som estables».

Quan hi va arribar eren setze i ara són només quatre. Una cinquena germana està a l'hospital de Sant Andreu, amb un Alzheimer molt greu. Va fer estudis de Teologia al Seminari de Barcelona i amb els jesuïtes de Sant Cugat. Llegeix molt, des de llibres de teologia a novel·les. I també la premsa diària: "Regió7", el "Punt Avui" i darrerament l'"Ara", que té «uns articles de fons molt interessants». No és gaire amiga de les tecnologies, però sí de l'ordinador, que sempre té damunt la taula. El seu dia a dia es basa en les pregaries i en el fet domèstic quotidià. Actualment és l'abadessa del convent del carrer de Talamanca, d'esperit franciscà, i pel seu compromís manresà recentment van rebre el premi Oleguer Bisbal a les «manresanes més manresanes», de la revista **El Pou de la gallina**, que els va fer «molta il·lusió». Durant molts anys va redactar la crònica de l'Evangeli al Full Diocesà del bisbat de Vic. Acabat el Concili Vaticà II, va participar en moltes xerrades tant al convent de Manresa com a Barcelona. Col·laborava amb l'Escola de Teologia de Manresa, en els curssets per als catequistes. Durant molts anys van tenir el secretariat interdiocesà de catequesi al convent, de manera que centralitzaven els llibres de catequesi del bisbat de Vic, i fins i tot d'arreu de l'estat, perquè es feien edicions en català i en castellà.